

Теорія і методика професійної освіти

УДК 371.13: 373

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17676933>

Керівництво науковими дослідженнями учнів у контексті професійного розвитку вчителя

Білоножко Олена Вікторівна

доктор філософії (PhD), директор Кременчуцької гімназії № 1 Кременчуцької міської ради Полтавської області, старший викладач кафедри лінгводидактики та журналістики, Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, 39600, м. Кременчук, вул. Університетська, 20, obilonozhko510@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-9845-0277>

Прийнято: 07.11.2025 | Опубліковано: 21.11.2025

Анотація: Актуальність статті зумовлена тим, що керівництво науковими дослідженнями учнів є важливою складовою професійного розвитку сучасного вчителя. У контексті реформування освіти та впровадження компетентнісного підходу педагог має володіти методологією досліджень, навичками академічного письма, нормами академічної доброчесності, а також вміннями планувати й організовувати проєктну діяльність. Робота над учнівськими дослідженнями стимулює педагога до безперервного саморозвитку, міждисциплінарного мислення й удосконалення власних професійних компетентностей, що робить цю тему значущою та своєчасною в умовах сучасної школи. **Метою** статті є розгляд основних векторів професійного розвитку вчителя у процесі керівництва науковими дослідженнями здобувачів освіти. Для дослідження використано такі теоретичні й емпіричні наукові **методи**: аналіз наукової та методичної

літератури; аналіз підходів до організації учнівських досліджень; системний підхід до вивчення професійного розвитку вчителя; узагальнення педагогічного досвіду; логічне узагальнення й теоретичне моделювання. **Результати** полягають в тому, що проаналізовано науково-педагогічні підходи до проблеми професійного розвитку вчителя та його ролі в організації учнівських досліджень; визначено взаємозв'язок між дослідницькою діяльністю учнів і професійною самореалізацією вчителя; розглянуто вектори професійного розвитку вчителя у процесі керівництва науковими дослідженнями здобувачів освіти; узагальнено практичний досвід учителів щодо організації й супроводу учнівських наукових робіт у контексті їхнього професійного розвитку. **Висновки.** Обґрунтовано, що керівництво науковими дослідженнями учнів виконує функцію професійного самонавчання педагога. Воно сприяє оновленню знань, розширенню предметної компетентності, підвищенню наукової грамотності й формуванню у вчителя позиції дослідника, який постійно розвивається разом зі своїми учнями. Процес керівництва науковими дослідженнями здобувачів освіти є багатовекторним явищем професійного розвитку педагога, у якому інтегруються науковий, методичний, творчий, комунікативний та інші аспекти його діяльності.

Ключові слова: науково-дослідницька діяльність учнів, керівництво науковими дослідженнями учнів, професійний розвиток вчителя, вектори професійного розвитку, культура шкільної науки.

Supporting student research in the context of teacher professional development

Olena Viktorivna Bilonozhko

Doctor of Philosophy (PhD), Director of Kremenchug Gymnasium No. 1 of the Kremenchug City Council, Poltava Region, Senior Lecturer, Department of Linguistics and Journalism, Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University, 39600, Kremenchuk, 20 Universytetska Street, obilonozhko510@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-9845-0277>

Abstract: *The relevance of this article stems from the fact that guiding students' research is an important component of the professional development of modern teachers. In the context of educational reform and the introduction of a competency-based approach, teachers must possess research methodology, academic writing skills, standards of academic integrity, and the ability to plan and organize project activities. Working on student research stimulates teachers to engage in continuous self-development, interdisciplinary thinking, and improvement of their own professional competencies, which makes this topic relevant and timely in the context of modern schools. **Objective** of the article is to consider the main vectors of teacher professional development in the process of supervising the scientific research of students. The following theoretical and empirical scientific **methods** were used in the study: analysis of scientific and methodological literature; analysis of approaches to organizing student research; a systematic approach to studying teacher professional development; generalization of pedagogical experience; logical generalization and theoretical modeling. The **results** are as follows: scientific and pedagogical approaches to the problem of teacher professional development and its role in organizing student research were analyzed; the relationship between student research activities and teacher professional self-realization was determined; the vectors of teacher professional development in the process of guiding the scientific*

*research of students have been considered; the practical experience of teachers in organizing and supporting student scientific work in the context of their professional development has been generalized. **Conclusions.** It is substantiated that guiding students' scientific research serves as a form of professional self-education for teachers. It contributes to the renewal of knowledge, the expansion of subject competence, the improvement of scientific literacy, and the formation of a teacher's position as a researcher who is constantly developing alongside their students. The process of supervising students' scientific research is a multidimensional phenomenon for the professional development of teachers, integrating scientific, methodological, creative, communicative, and other aspects of their activities.*

Keywords: *students' research activities, guidance of students' research, teacher professional development, vectors of professional development, school science culture.*

Постановка проблеми. Сучасна освіта орієнтується на формування у здобувачів загальної середньої освіти здатності до самостійного пошуку, критичного мислення та творчого розв'язання проблем, що зумовлює потребу в оновленні підходів до організації науково-дослідницької діяльності школярів. Водночас ефективне керівництво цією діяльністю вимагає від учителя не лише методичних знань, а й високого рівня професійної компетентності, готовності до постійного саморозвитку та дослідницької культури. Керівництво науковими дослідженнями учнів є важливим чинником професійного розвитку вчителя.

Актуальними є питання взаємозв'язку між процесом керівництва учнівськими науковими дослідженнями та професійним зростанням учителя, проблеми методичного супроводу педагогів у цій діяльності, визначення ефективних моделей наставництва, а також способів інтеграції дослідницької практики учнів і професійної рефлексії вчителя. Працюючи з учнівськими проектами, педагог удосконалює методологічні, організаційні та

міждисциплінарні компетентності, опановує навички академічного письма та засвоює принципи академічної доброчесності. Актуальність теми зумовлена сучасними освітніми вимогами, що орієнтують школу на розвиток дослідницьких компетентностей учнів і формування вчителя як наставника та дослідника.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема керівництва науково-дослідницькою діяльністю учнів у контексті професійного розвитку вчителя є предметом уваги сучасних зарубіжних та вітчизняних науковців. У дослідженнях останніх років акцентується взаємозв'язок між науково-дослідницькою активністю педагога, розвитком його професійної компетентності та формуванням дослідницьких умінь учнів.

Одним із ключових напрямів дослідження є залучення учнів до науково-дослідницької роботи. У студії О. Антонової розкрито можливості Малої академії наук як інструменту розвитку дослідницьких умінь старшокласників, обґрунтовано необхідність створення спеціально організованого освітнього середовища, яке стимулює пошукову активність учнів і сприяє науковій соціалізації [1].

Питання дослідницької діяльності педагога висвітлено в працях О. Дубасенюк, яка визначає структуру педагогічних дослідницьких умінь та умови їх розвитку, підкреслюючи важливість методичної підготовки, рефлексії та практичного застосування результатів дослідження [4]. У співавторстві з О. Вознюк дослідниця розглядає педагогічне проєктування як потужний засіб формування дослідницької компетентності майбутнього вчителя [5]. Розвідка О. Темченко розкриває взаємозв'язок між дослідницькою діяльністю і професійним самовдосконаленням учителя, підкреслює її роль у розвитку інноваційності та професійної автономії [14].

Низка авторів (М. Галатюк іа Ю. Галатюк [3], Н. Ничкало [8]) зосереджують увагу на методологічній культурі педагога-дослідника,

трактуючи її як системне утворення, що охоплює здатність до наукового мислення, володіння методами педагогічного дослідження, критичність та усвідомленість власної наукової позиції. У праці О. Рогозіної також наголошено на дослідницькій діяльності як чиннику самоосвіти та самореалізації вчителя [11].

Питання педагогічної культури та професійного розвитку сучасного педагога висвітлюють О. Кучерявий [6] та Ю. Плиска [9]. Автори підкреслюють, що дослідницька компетентність є інтегральним компонентом професійної культури вчителя, який забезпечує його здатність до інноваційної діяльності та ефективної побудови освітнього процесу. О. Білоножко та Т. Сорочан аналізують педагогічні умови розвитку професійної культури вчителів ліцеїв, наголошуючи на ролі методичної роботи та створенні освітніх спільнот, орієнтованих на обмін досвідом і проведення досліджень [2].

Окремий пласт наукових праць присвячено академічній доброчесності як фундаменту дослідницької діяльності. І. Наумчук [7], О. Попадич [10] і Д. Сопова [13] трактують її як невід'ємну складову професійної підготовки педагога та як умову забезпечення якості учнівської науки. Автори акцентують на необхідності вироблення в учителів і здобувачів освіти практичних навичок коректного цитування, критичного аналізу джерел та відповідального ставлення до результатів власної роботи.

У контексті сучасних викликів активно розвивається і напрям, пов'язаний із міждисциплінарністю та інноваційними методами навчання. Н. Сердюк аналізує провідні дефініції, що стосуються розвитку дослідницької компетентності вчителів філологічного профілю [12], Д. Шевченко наголошує на міждисциплінарних підходах як на нових можливостях для освітніх досліджень і професійного розвитку [15].

Зарубіжні автори розширюють контекст вивчення проблеми. А. Гюмюз (Gümüs) [16] і Н. Сімонович (Simonović) [19] аналізують компетентності

вчителя XXI століття, підкреслюючи потребу в цифровій, дослідницькій та інноваційній готовності. А. Наумеску (Naumescu) розглядає компетентності вчителя природничих наук у суспільстві знань, акцентуючи увагу на необхідності підготовки педагогів, здатних до наукового пошуку і критичного мислення [17]. Т. Рівз (Reeves) і Р. Лавенхопт (Lowenhaupt) досліджують питання лідерства вчителя, доводячи, що прагнення до дослідницької діяльності та професійного зростання є важливими компонентами його лідерського потенціалу [18].

Отже, проведений огляд дає підстави стверджувати, що науково-дослідницька діяльність учнів і вчителів є взаємопов'язаними і взаємозумовленими процесами. Вона не лише сприяє розвитку дослідницьких умінь здобувачів освіти, а й забезпечує професійне зростання педагога, збагачення його предметних, методологічних та ціннісних орієнтацій.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Актуальність цього дослідження зумовлена необхідністю теоретичного обґрунтування керівництва науковими дослідженнями учнів як важливого чинника професійного розвитку сучасного педагога та виділення основних векторів професійного розвитку вчителя у процесі керівництва науковими дослідженнями здобувачів освіти.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). У статті розглядаються основні вектори професійного розвитку вчителя у процесі керівництва учнівськими науковими дослідженнями.

Цілі статті:

- проаналізувати науково-педагогічні підходи до проблеми професійного розвитку вчителя та його ролі в організації учнівських досліджень;
- визначити взаємозв'язок між дослідницькою діяльністю учнів і професійною самореалізацією вчителя;

- розглянути вектори професійного розвитку вчителя у процесі керівництва науковими дослідженнями здобувачів освіти;
- узагальнити практичний досвід учителів щодо організації й супроводу учнівських наукових робіт у контексті їхнього професійного розвитку.

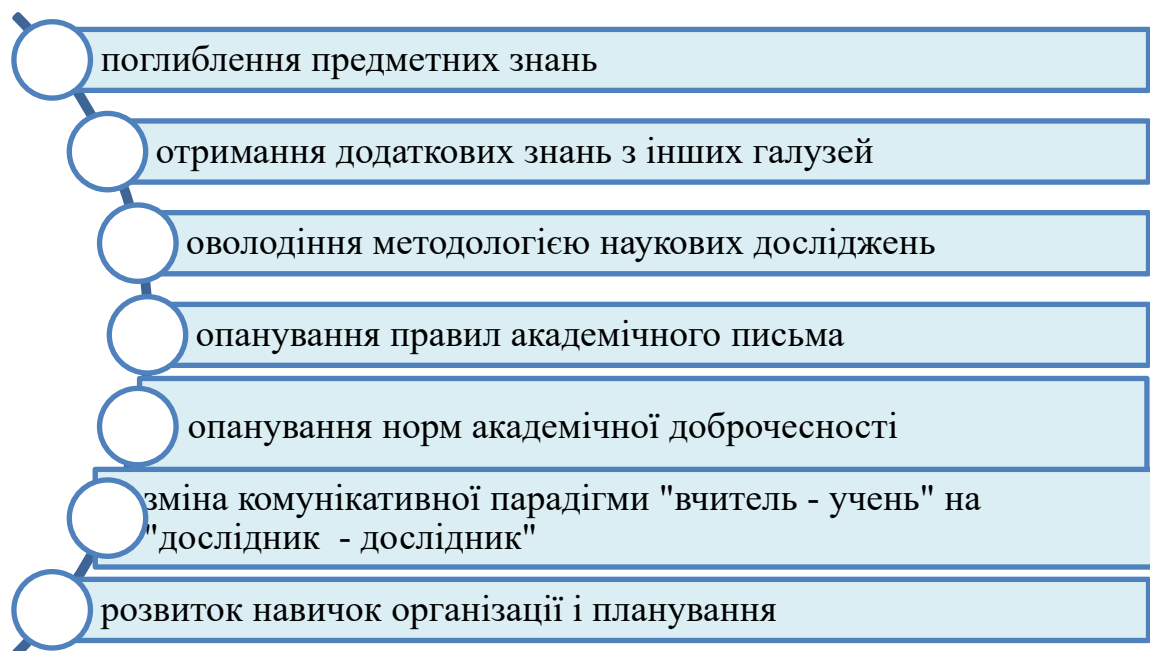
Виклад основного матеріалу дослідження. Керівництво науковими дослідженнями здобувачів освіти є не лише важливою складовою освітнього процесу, а й потужним ресурсом професійного розвитку вчителя. У контексті реформування освіти та впровадження компетентнісного підходу педагог має володіти методологією досліджень, навичками академічного письма, нормами академічної доброчесності, а також уміннями планувати й організовувати проектну діяльність. Робота над учнівськими дослідженнями стимулює педагога до безперервного саморозвитку, міждисциплінарного мислення й удосконалення власних професійних компетентностей, що робить наукову діяльність значущою та своєчасною в умовах сучасної школи.

Участь педагога в організації науково-дослідницької діяльності вимагає постійного оновлення знань, удосконалення методичних умінь і розвитку рефлексивних компетентностей. У цьому контексті можна виокремити кілька ключових векторів професійного зростання вчителя (див. рис. 1).

Першим вектором вважаємо *поглиблення предметних знань вчителя*. Процес керівництва науковими дослідженнями учнів передбачає активну інтелектуальну взаємодію між учителем і здобувачами освіти, що стимулює поглиблення предметних знань педагога. Участь у такій діяльності вимагає від учителя не лише володіння базовими знаннями з навчального предмета, а й уміння орієнтуватися в сучасних наукових тенденціях, теоріях і практичних досягненнях відповідної галузі. Робота над учнівськими дослідницькими проектами спонукає вчителя до систематичного опрацювання наукової літератури, оновлення інформації, пошуку нових джерел і підходів.

Рисунок 1

Вектори професійного розвитку вчителя у процесі керівництва науковими дослідженнями учнів

Джерело: власна розробка автора

Розглянемо це на прикладі науково-дослідницької роботи, яка готовилася цього року ученицею Кременчуцької гімназії № 1 для участі у секції «Зарубіжна література» Полтавської МАН. Основою дослідження став аналіз Нобелівської премії з літератури за останні десять років (досліджувалися географічні та гендерні тенденції, жанрова специфіка художніх творів, їхня ідейно-тематична спрямованість тощо). Результатом дослідження став ґрунтовний аналітичний огляд, який поєднує елементи літературознавчого, культурологічного та статистичного підходів. У процесі роботи учениця опанувала методи класифікації, узагальнення й інтерпретації текстів, а вчитель-керівник значно розширив власне розуміння сучасного літературного процесу. Зокрема, у процесі консультування виникла потреба в оновленні знань про сучасних лауреатів Нобелівської премії, ознайомленні з новими тенденціями світової літератури – постколоніальними, феміністичними, еко- та

метатекстуальними підходами до аналізу художнього твору. Це сприяло глибшому осмисленню літературного контексту ХХІ століття, збагаченню професійного словника вчителя й актуалізації методичних прийомів аналізу художнього тексту. Таким чином, участь у підготовці науково-дослідницької роботи для секції «Зарубіжна література» стала успішним прикладом розширення предметної компетентності вчителя-мовника, його здатності орієнтуватися у світових літературних тенденціях.

Другим важливим вектором професійного розвитку вчителя у процесі керівництва науковим дослідженням є *отримання додаткових знань з інших галузей*. Залучення учнів до наукового пошуку актуалізує потребу вчителя в осмисленні міжпредметних зв'язків і міждисциплінарного підходу. Готуючи учнів до участі в конкурсах науково-дослідницьких робіт, педагог розширює горизонти власного предметного бачення, інтегруючи знання з різних галузей науки. Коли вчитель української мови і літератури разом з учнем працює над науково-дослідницькою роботою з журналістики чи етнографії, або вчитель історії керує підготовкою роботи із соціології, філософії чи релігієзнавства, то вони виходять за межі власної фахової спеціалізації, розширюючи спектр професійних компетентностей. Така діяльність стимулює педагога опановувати нові теоретичні підходи, знайомитися з методиками суміжних наук, засвоювати інструменти збору та аналізу емпіричних даних. Унаслідок цього формується міждисциплінарний стиль мислення, що особливо важливо в умовах сучасної освіти, орієнтованої на інтеграцію знань і розвиток дослідницьких компетентностей учнів. Учитель стає не лише наставником, а й співтворцем наукового пошуку: він вчиться бачити явище в ширшому контексті, знаходити зв'язки між різними галузями, порівнювати методології та адаптувати їх до шкільного рівня.

Розглянемо конкретні кейси. Досвід багаторічної співпраці Кременчуцької гімназії № 1 з МАН Полтавської області показав, що підготовка

науково-дослідницьких робіт з кримськотатарської гуманітаристики сприяла не лише поглибленню знань учнів у галузі історії, культури та мови кримських татар, а й розвитку ключових компетентностей учителя. Такий процес дозволяє вчителю історії поглибити розуміння історичного контексту, культурних традицій та соціальних особливостей кримськотатарського народу, що збагачує його власний професійний досвід і розширює фахові знання.

Для вчителів української мови і літератури особливо корисним виявився досвід підготовки науково-дослідницьких робіт до секції «Літературна творчість». Працюючи над творчими проектами учнів, педагог удосконалює власні навички літературного аналізу, редагування текстів, роботи зі стилістикою та мовним оформленням творів. Керівник набуває досвіду у формуванні оригінальних художніх концепцій, допомагає учням розвивати власний стиль письма та навчитися логічно і цілісно викладати думки.

Крім того, спільна робота над поетичними, прозовими або драматичними творами стимулює розвиток креативного мислення вчителя, розширює його уявлення про сучасні літературні тенденції та інтеграцію міждисциплінарних підходів (наприклад, історичні або культурологічні теми в художніх творах). Такий досвід підвищує педагогічну компетентність учителя, робить його наставником, здатним не лише передавати знання, а й розвивати творчий потенціал учнів.

Міждисциплінарна обізнаність дає можливість педагогу глибше зрозуміти тему дослідження, запропонувати учневі ширший спектр підходів і забезпечити комплексний характер роботи. Таке розширення професійного горизонту сприяє формуванню вчителя-дослідника, який здатний критично аналізувати інформацію, працювати з різними видами джерел, використовувати сучасні інструменти обробки даних і готувати учнів до реального наукового середовища. Це не лише розширює професійний досвід учителя, а й підвищує загальний рівень наукової культури в освітньому середовищі.

Керівництво науково-дослідницькою роботою учнів сприяє також оволодінню вчителем методологією наукових досліджень. Це передбачає формування дослідницької культури вчителя, здатності застосовувати наукові методи у власній педагогічній практиці, аналізувати результати роботи учнів, здійснювати пошук і впровадження нових педагогічних ідей, удосконалювати навички роботи з якісними й кількісними методами дослідження. Участь у дослідницьких проєктах сприяє розвитку критичного мислення, аналітичних навичок та уміння працювати з науковими джерелами.

У процесі підготовки роботи педагог змушений системно опрацьовувати усі етапи наукового пошуку – від формулювання теми й проблеми до добору методів, інтерпретації результатів та підготовки висновків. Це розширює його розуміння наукової логіки та структури дослідницького процесу. У результаті педагог не лише якісніше консультує учнів, а й здобуває цінний досвід, який може застосовувати у власній професійній діяльності: під час підготовки методичних розробок, участі в освітніх проєктах чи власних наукових ініціативах.

Опанування навичок академічного письма у процесі керівництва науковими дослідженнями учнів є одним із ключових аспектів професійного розвитку вчителя. Педагог-керівник удосконалює вміння критично аналізувати інформацію, розвиває навички наукової аргументації, що підвищує якість його професійного мовлення та академічної культури. Спільна робота над текстом вимагає від учителя й учня дотримання структурних вимог наукового стилю, чіткості формулювань, логічної послідовності, уміння працювати з цитатами й посиланнями, правильно оформлювати бібліографію. Учень і педагог поглиблюють розуміння наукового стилю, опановують культуру письма, вчаться будувати текст як інструмент доказу та наукової комунікації.

Під час підготовки учнівських робіт педагог допомагає учням формулювати проблему, вибудовувати логічну структуру тексту,

дотримуватися наукового стилю викладу та правил цитування. Це змушує вчителя уважно опрацьовувати власні навички письма, редагування та аргументації, одночасно вдосконалюючи методологічну і стилістичну компетентність.

У результаті педагог не лише покращує власну здатність до академічного письма, а й формує в учнів навички створення наукових текстів високого рівня, що є необхідною складовою сучасної освітньої та наукової культури. Такий досвід робить учителя компетентним наставником у процесі наукового пошуку та сприяє його професійному зростанню. Це не лише підвищує якість дослідження, а й формує тривалі компетентності, що будуть корисними в подальшому освітньому й професійному зростанні.

Опанування норм академічної доброчесності під час керування науковими дослідженнями учнів є ще одним ключовим аспектом професійного зростання вчителя. У процесі підготовки роботи педагог виступає не лише консультантом, а й модератором етичної культури дослідження, який навчає учня чесності в отриманні, опрацюванні та поданні інформації. Разом з учнем вчитель формує навички коректного посилання на наукові джерела, правильного оформлення бібліографії наукового дослідження. Робота з текстами учнів змушує вчителя уважно стежити за джерелами, перевіряти коректність цитувань, орієнтуватися в сучасних стандартах академічної доброчесності та засвоювати інструменти для виявлення порушень, зокрема, працювати із системами автоматичної перевірки текстів. Такий досвід сприяє підвищенню рівня відповідальності педагога, його здатності бути прикладом етичної дослідницької поведінки та формувати відповідну культуру шкільної науки. Це створює середовище довіри, сумлінності й взаємної поваги та підвищує загальну якість освітнього й наукового простору.

У процесі спільної наукової діяльності відбувається принципова зміна комунікації між її учасниками: *комунікативна парадигма «вчитель – учень»*

замінюється на «дослідник – дослідник». Це формує більш рівноправні взаємини, де учень активно бере участь у постановці проблем, виборі методів дослідження та аналізі результатів, а вчитель виступає радником і наставником, а не лише джерелом знань. Такий підхід стимулює розвиток критичного та креативного мислення обох сторін, заохочує ініціативність учнів і водночас дозволяє педагогу експериментувати з новими методиками, інтегрувати міждисциплінарні знання та розширювати власні професійні компетентності. Крім того, синхронна участь у дослідженні сприяє виробленню навичок ефективної командної роботи, аргументованої дискусії та конструктивного вирішення проблем, що є ключовими елементами сучасної наукової та освітньої практики.

Комунікативна модель «дослідник – дослідник» підвищує якість учнівських наукових робіт і сприяє саморозвитку та професійному зростанню вчителя, закладаючи основу для постійного вдосконалення педагогічної майстерності.

Педагог виступає не лише консультантом, а й співдослідником, що забезпечує зростання його академічної компетентності. Спільна дослідницька діяльність вимагає партнерської взаємодії між учителем та учнями, налагодження конструктивного діалогу, забезпечує етичну атмосферу наукової співпраці. Вона сприяє усвідомленню цінностей дослідницької діяльності, формуванню професійної ідентичності. У результаті вдосконалюються навички наставництва, фасилітації та педагогічного супроводу. Учитель поступово переходить від ролі виконавця до ролі дослідника та наставника. Робота над науковими проєктами допомагає вибудовувати партнерські стосунки з учнями, мотивує їх до пошуку нестандартних рішень та сприяє розвитку дослідницької культури в освітньому середовищі. Керування учнівськими науковими проєктами стимулює вчителя до педагогічної творчості, пошуку нових

способів мотивації учнів, розробки авторських програм і методик. Це сприяє самореалізації педагога як суб'єкта педагогічної діяльності.

Керівництво науковими дослідженням учнів позитивно впливає на *розвиток у вчителя навичок організації та планування діяльності*. У процесі роботи над дослідженням педагог повинен продумати послідовність етапів, визначити реалістичні терміни виконання завдань, узгодити графік консультацій, забезпечити доступ до необхідних джерел і ресурсів, а також контролювати дотримання визначеного плану. Педагог опановує вміння розробляти чітку структуру дослідницького процесу. Це формує вчителя як ефективного керівника проєктів, здатного передбачати можливі труднощі та вчасно коригувати хід роботи.

Окрім планування, керівник набуває досвіду раціонального розподілу часу та ресурсів, контролю за дотриманням термінів та якості виконання завдань, що підвищує його професійну дисципліну та організаційні компетентності. Така діяльність розвиває стратегічне мислення, гнучкість у прийнятті рішень та здатність до ефективної комунікації з учнями, що є важливим елементом сучасної педагогічної практики.

У результаті вчитель не лише підвищує власну професійну майстерність, а й створює структуроване й передбачуване середовище для науково-дослідницької діяльності учнів, що сприяє підвищенню якості їхніх робіт і розвитку дослідницьких компетентностей у школярів.

Це формує в учителя високий рівень проєктно-організаційної культури, вміння прогнозувати можливі складнощі та проблеми, розподіляти час і навантаження, координувати спільну діяльність.

Окрім того, учитель набуває досвіду керування довготривалими освітніми проєктами, що передбачає гнучкість, уміння оперативно реагувати на зміни та вибудовувати дослідницьку траєкторію. Така практика зміцнює його навички

стратегічного планування, підвищує здатність до самоорганізації та сприяє ефективнішому управлінню іншими видами навчальної діяльності.

Отже, педагог стає більш упевненим у плануванні як наукових, так і освітніх процесів, що значно підвищує якість його професійної діяльності та сприяє сталому розвитку його управлінських компетентностей.

Розвиток уміння планувати, консультувати й оцінювати учнівські дослідження формує у вчителя гнучкість у доборі форм і методів навчання, здатність адаптувати зміст освіти до запитів сучасних учнів. Педагог розширює свій методичний інструментарій, опановує технології проєктного, проблемного та дослідницького навчання.

Висновки. Таким чином, керівництво науковими дослідженнями учнів виконує функцію професійного самонавчання педагога. Воно сприяє оновленню знань, поглибленню предметної компетентності, підвищенню наукової грамотності й формуванню у вчителя позиції дослідника, який постійно розвивається разом зі своїми учнями. Процес керівництва науковими дослідженнями здобувачів освіти є багатовекторним феноменом професійного розвитку педагога, у якому інтегруються науковий, методичний, творчий, комунікативний та інші аспекти його діяльності.

У результаті спільного наукового пошуку відбувається не лише поглиблення предметних знань, а й зростання дослідницької культури обох учасників – учня й учителя.

Перспективу подальших наукових розвідок вбачаємо у розробці методичного супроводу керівництва науково-дослідницькою роботою здобувачів загальної середньої освіти.

Список використаних джерел

1. Антонова О. Є. Залучення старшокласників до науково-дослідної діяльності МАН як засіб розвитку їх дослідницьких здібностей. *Інновації в*

освіті: інтеграція науки і практики: зб. наук-метод. праць / за заг. ред. О.А. Дубасенюк. Житомир: ФОП Левковець, 2014. С. 56–75.

2. Білоножко О. В., Сорочан Т. М. Педагогічні умови розвитку професійної культури вчителів ліцеїв у системі методичної роботи. *Вісник післядипломної освіти. Серія: Педагогічні науки*. 2021. Вип. 17 (46). С. 161–175.

3. Галатюк М. Ю., Галатюк Ю. М. Науково-дослідницька діяльність як засіб розвитку методологічної культури майбутнього вчителя. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2024. № 6 (24) С. 777–786.

4. Дубасенюк О. А. Структура дослідницьких педагогічних умінь та умови їх розвитку. *Дослідницький компонент у діяльності загальноосвітніх навчальних закладів та позашкільних закладів освіти: ретроспектива і перспектива*: матеріали Всеукр. наук-практ. конф (м. Київ, 21 листопада 2013 р.). Київ: Інститут обдарованої дитини, 2013. С. 20–31.

5. Дубасенюк О., Вознюк О. Формування дослідницької компетентності здобувачів вищої освіти засобами педагогічного проектування. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2023. № 2 (126). С. 141–151. DOI 10.24139/2312-5993/2023.02/141-151

6. Кучерявий О. Г. Професійний і особистісний розвиток сучасного вчителя: монографія. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2022. 279 с.

7. Наумчук І. Академічна доброчесність у науково-дослідницькій діяльності здобувачів освіти. *Професійний розвиток педагога в контексті викликів сьогодення*: збірник наукових статей за матеріалами І Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Черкаси, 19 квітня 2023 р). / за ред. Т.К. Андрющенко. Черкаси: КНЗ «ЧОПОПП ЧОР», 2023. С. 59–62.

8. Ничкало Н.Г. Методологічна культура в науковому зростанні педагога-дослідника. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2016. № 44. С. 22–29.

9. Плиска Ю. С. Структурні компоненти педагогічної культури вчителя. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія і педагогіка»*. 2007. Вип. 9. С. 410–415.
10. Попадич О. Формування академічної доброчесності майбутніх педагогів як складник професійної підготовки та діяльності вчителя. *Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти*. Серія «Педагогіка. Психологія». 2025. Вип. 7. С. 176–182. DOI <https://doi.org/10.32782/academ-ped.psyh-2025-1.24>
11. Рогозіна О. В. Науково-дослідницька діяльність як компонент самоосвіти і самореалізації особистості. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. Серія: Педагогічні науки. Вип.3. Бердянськ: БДПУ, 2017. С. 48–53.
12. Сердюк Г. А. Аналіз основних дефініцій дослідження розвитку дослідницької компетентності вчителів української мови та літератури. *Професійна педагогіка*. 2023. № 1(26). С. 31–40. DOI <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2023.26.31-40>
13. Сопова Д. Академічна доброчесність у системі професійної підготовки майбутнього педагога. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. Серія: Педагогічні науки. 2018. Вип. 3–4 (56–57). С. 52–56. DOI [https://doi.org/10.28925/1609-8595.2018\(3-4\)5256](https://doi.org/10.28925/1609-8595.2018(3-4)5256)
14. Темченко О. В. Науково-дослідницька діяльність учителя як засіб його професійного самовдосконалення. *Освіта дорослих: світові тенденції, українські реалії та перспективи*: монографія. Київ, Харків, 2020. С. 456–461.
15. Шевченко Д. П. Міждисциплінарні підходи в освіті: нові можливості для наукових досліджень. *Журнал вищої освіти*. 2020. Вип. 9(5). С. 34–45. DOI <https://doi.org/10.9876/jvo.2020.104>

16. Gümüş A. Twenty-First-Century Teacher Competencies and Trends in Teacher Training. *Educational Theory in the 21st Century*. Maarif Global Education Series. 2022. P. 243–267. DOI https://doi.org/10.1007/978-981-16-9640-4_11
17. Naumescu A. K. Science Teacher Competencies in a Knowledge Based Society. *Acta Didactica Napocensia*. 2008. Vol. 1. no. 1. P. 25–31.
18. Reeves T. D., Lowenhaupt R. J. Teachers as leaders: Pre-service teachers' aspirations and motivations. *Teaching and Teacher Education*. 2016. no. 57. P. 176–187. DOI <https://doi.org/10.1016/j.tate.2016.03.011>.
19. Simonović N. Teachers' key competencies for innovative teaching, *International Journal of Cognitive Research in Science, Engineering and Education (IJCRSEE)*. 2021. Vol. 9(3). P. 331–345.